

איש חי
רב פעלים
רודף צדקה וחסד
ה' **משה שניצר**
ז"ל
ב"ר מנחם מנדל ז"ל
תנצב"ה

מאורות הדף היומי

עלון שבועי ללומדי "הדף היומי"

האשה
החשובה הודפת
צדקה וחסד
מרת **ורדה שניצר**
ע"ה
ב"ר מאיר ז"ל
תנצב"ה

י"ל ע"י ביהמ"ד למגידי שיעור "דף היומי" בראשות הגר"ד קובלסקי שליט"א וע"י קרן ברכה ומוטי זיסר

גליון מס' 752

מסכת שקלים ב' - ח' ♦ תרומות י', ג' - י', ט'

בס"ד, ט"ז חשוון תשע"ד

השבוע בגליון

- צרכי הרבים של יעקב אבינו ורבי שמעון בר יוחאי
- קריאת פרשת שקלים בזמן המקדש ובזמן הזה
- תקנת הקריאה בתורה - לאחר החורבן
- דינה של קהילה ששכחה לקרוא פרשת שקלים

- הקדמה למסכת שקלים
- מצוות מחצית השקל
- מדוע עוסקים באדר בצרכי הרבים?
- הוצאת ספר קודש - צרכי הרבים

דבר העורך

"מהפך"

דפיקה על דלת חדרו הצנוע של הרה"ג ר' חיים דוד קובלסקי שליט"א.

- "שלום".

- "שלום, שלום".

- "בקשר לקולות הצפים, אפשר דקה?".

- "סליחה?".

- "אם תרשה לי דקה להסביר את עצמי".

- "בבקשה".

- "אני חושב שאתם צריכים לשכנע את הקולות הצפים. אלה שעדיין לא החליטו, והם מהססים אם כן, או לא. מהססים".

הקולות הצפים האלה שטים על פני המים, פעם הראש בתוך המים ופעם בחוץ. הם רוצים לנשום, אבל מהססים לעלות על גלגל הצלה ולהאחז בו. הם צפים אנה ואנה והספק מכרסם בהם, אם להיכנס למסלול שיוט קבוע, בו מתגברים על הגלים ועל הסערות, על הקצף ועל המערבולות, או להמשיך לנוד ללא עיוג.

--- מסכת שקלים ---

הקדמה למסכת שקלים

לומדי הדף היומי העוברים עתה ממסכת פסחים אל מסכת שקלים, עוברים למעשה מן התלמוד הבבלי אל... התלמוד הירושלמי. למסכת זו לא נתחבר תלמוד בבלי, אולם נתחבר עליה תלמוד ירושלמי. למסכתות נוספות נתחבר תלמוד ירושלמי בלבד, כמו מסכתות סדר זרעים [מלבד מסכת ברכות], אולם הן לא נדפסו בסט כרכי התלמוד הבבלי. שונה היא מסכת שקלים, שמשום-מה נכללה תמיד, עם התלמוד הירושלמי שעליה, בין כרכי התלמוד הבבלי, ולפיכך זכתה להיכנס לסדר הדף היומי. לומדי הדף יעסקו, איפוא, בעשרים ואחד הימים הבאים, בתלמודה של ארץ ישראל, שיש לו מטבעות לשון ייחודיות והוא מכיל שמות חכמים השונים בחלקם מאלה שבתלמוד הבבלי. אין על מסכת זו, לא פירושו של רש"י ולא של בעלי התוספות כמו גם פירושי הראשונים הרווחים בשאר המסכתות, אולם נתחברו עליה כמה פירושים מאוחרים, כמו "קרבת העדה" לרבי דוד מדעסו, "פני משה" ו"תקלין חדתי" לרבי ישראל משקלוב תלמיד הגר"א, בעל "פאת השולחן", ו"פני זקן" - לאדמו"ר הזקן מקמארנא זצ"ל.

★

המסכת כשמה, "שקלים", עוסקת ביסודה במצוות נתינת שקלים לבית המקדש מדי שנה ובייעודם. מצוות עשה מן התורה על כל זכר לתת מחצית השקל לבית המקדש, מידי שנה בשנה. מנתינות אלה הופרשו מטבעות בהם השתמשו לרכישת קרבנות הציבור - הפרשה זו מכונה "תרומת הלשכה". במותר השקלים השתמשו לצרכים אחרים של בית המקדש.

הפרק הראשון במסכתנו עוסק בחובת נתינת השקלים ובדרכי גבייתם, וכן בחובת נתינת ה"קלבון" שניתן עם מחצית השקל. הפרק השני מוסיף לדון בפרטים שונים בחובת הנתינה, ואגב כך בדיני עודף מכסף שהוקדש לשקלים, קרבנות וכדומה. אופן התרומה בה נתרמו השקלים נידון בפרק השלישי, ושימושיהם של השקלים - בפרק הרביעי, יחד עם דיני הקדשות שונים. הפרקים הבאים עוסקים בעניינים שונים של המקדש ושל ההקדש.

פרק ה' סוקר את הממונים במקדש ואת דרכי קניית קרבנות היחיד; פרק ו' - עוסק בשופרות, הלא הן הקופות שהיו במקדש, בשולחנות ובהשתחויות שהיו במקדש, וכן בפרטים שונים בהתחייבויות לצורך קרבנות, ופרק ז' - בדיני בהמה, מעות או בשר שנמצאו בירושלים, וכן גם פרטים שונים בהקדשות. פרק ח', הפרק החותם את המסכת, ממשיך בענייני מציאות השייכות למקדש וקדשיו - כלים שנמצאו, הטמאים הם אם טהורים, ואגבם - דיני טומאה נוספים השייכים למקדש וקדשיו.

צעילוי נשמת

מרת **מרים ג'ונס** ע"ה
ב"ר אברהם יצחק ז"ל
נלב"ע ט"ז בחשוון תשל"ה
תנצב"ה
הונצחה ע"י בני המשפחה שיחי

צעילוי נשמת

מרת **טובה בורנשטיין** ע"ה
ב"ר משה אליעזר ז"ל
נלב"ע כ' בחשוון תשנ"ב
תנצב"ה
הונצחה ע"י המשפחה שיחי

צעילוי נשמת

הר"ר **יצחק אייזיק אורנשטיין** ז"ל
ב"ר שכנא דוד ז"ל
נלב"ע ט"ו בחשוון תשל"ב
תנצב"ה
הונצח ע"י בנו ידידו
הר"ר אשר אורנשטיין ומשפ' שיחי - חיפה

הקולות הצפים.

מאות מיליוני שקלים נשפכים כמים על ידי המפלגות השונות, כדי לשכנע את ה"קולות הצפים", ואנחנו לא נקדיש אפילו טור אחד עבורם? לא יהיה זה הוגן אם כך ננהג.

הטור השבוע הזה, מוקדש, איפוא, במלואו עבור ה"קולות הצפים".

יש בחירות לארבע שנים ויש בחירות לכל החיים.

לו היו הבחירות נערכות אחת לחמישים, שישים או שבעים שנה, היינו עדים למסע שכנוע אדיר, לוחץ, מסיבי ובלתי פוסק של כל המפלגות. לשם כך, הן היו משעבדות את כל המשאבים הכספיים העתידיים לעמוד לרשותן במהלך ארבעים השנים הבאות, המועמדים היו ממשכנים את משכורתם העתידית ומוכרים את כל אשר להם. כל ראש בית אב היה זוכה למפגש ישיר ובלתי אמצעי עם ראשי מפלגות, יור"י מטות, מנהלי מגזרים, מנהלי מחלקות ותפעול, אשר לא היו עוזבים אותו לנפשו, עד אשר היו בטוחים כי הוא יבחר להצביע את הבחירה הטובה ביותר...

עבורם.

יחי ההבדל הקטן.

מסע הבחירות של מאורות הדף היומי מתנהל כל השנה וכולו מוקדש כדי לשכנע את הבוחר לבחור בבחירה הטובה ביותר...

עבורו.

זו אינה בחירה של פעם בחיים, אלא בחירה בחיים עצמם!

כל כך הרבה אנשים עוד לא זכו להיכנס לבית הכנסת אפילו לשעה אחת כדי ללמוד גמרא. יש להכיר להמון העם את קסמו של

מסכתנו, מסכת שקלים, נקבעה בסדר המשניות מיד לאחר מסכת פסחים, קודם שסדר מועד עובר לעסוק בענייני המועדים (יומא, סוכה, וכו'), שכן, נתינת השקלים מוזכרת בתורה (בפרשת כי תשא) אחר מצוות הפסח (בפרשת בא), קודם מצוות המועדים (בפרשת אמור), כך דעתו של הרמב"ם (בהקדמתו לפירוש המשנה). רב שרירא גאון נתן טעם פשוט יותר: ענייני השקלים נעשו בחודש אדר, ומן התרומה החדשה הקריבו קרבנות כבר מתחילת חודש ניסן; לפיכך שייכת שקלים לפסחים ונסמכה לה (הקדמת התו"ט). [עם זאת, ראוי לציין, כי בתלמוד ירושלמי נדפסה מסכת שקלים אחרי מסכת יומא, אולם בכל המשניות הסדר הוא כמובא לעיל מדברי רבותינו הראשונים].

מצוות מחצית השקל

מסכת שקלים עוסקת במצוות מחצית השקל, ועם פתיחת לימוד המסכת, ראוי לציין כמה ידיעות בסיסיות על מצווה זו.

הרמב"ם (ספר המצות עשה קע"א) ואחריו ספר החינוך (מצווה ק"ה), מנו את מצוות מחצית השקל במניין המצוות. הרמב"ם מציין כמקור לציווי לדורות, את הפסוק "ונתנו איש כפר נפשו לה: זה יתנו... מחצית השקל בשקל הקדש עשרים גרה השקל". ברם, ר"ש סיריליאו (בהקדמה לפירושו לשקלים) טוען, כי פסוק זה אינו אלא ציווי כיצד לנהוג בעת מניין בני ישראל ואינו ציווי על מצוות מחצית השקל. לדעתו ציווי מחצית השקל לדורות נאמר בפרשת תרומה, "מאת כל איש אשר ידבנו לבו, תקחו את תרומתי".

אחדים ממוני המצוות, לא מנו את מצוות מחצית השקל, וכנראה לדעתם מצווה זו היא חלק ממצוות הקרבת קרבנות ציבור ואינה מצווה הנמנית בפני עצמה.

לדעת הגר"א זצ"ל (אדרת אליהו, ריש פרשת כי תשא), מצוות מחצית השקל לדורות התקבלה מ"הלכה למשה מסיני", ואין לה מקור מפורש מן התורה, ואפשר שלפיכך חלק ממוני המצוות לא מנאוה.

גיל החיוב במצווה: לדעת הרמב"ם והרמב"ן (משמעות הרמב"ם שקלים פ"א ה"ז, רמב"ן שמות ל/יב בסוף דבריו), החיוב במצוות מחצית השקל הוא מגיל מצוות ואילך. אולם, לדעת רבים מן הראשונים (רש"י, רא"ש, חינוך מצוה קה, רע"ב שקלים פ"א מ"ג ועוד - ראה "שקל הקודש" פ"א ס"ק מ"ח) - מגיל עשרים בלבד. לאור שיטתם פסק הרמ"א (שו"ע סי' תרצד סעיף א, ועיין מג"א שם), כי מנהג "זכר למחצית השקל" נוהג מגיל עשרים.

לדעת רש"י (שמות ל/טז), הגיל אינו נקבע לפי יום ההולדת, אלא בראש השנה הקודם לו. כלומר, מי אשר היה בן עשרים בתחילת השנה, חייב במחצית השקל.

לדעות מסוימות, מדרבנן חל חיוב מחצית השקל קודם זמן חיוב התורה (הן לדעת הרמב"ם - קרית ספר על הרמב"ם שם, והר"ש סיריליאו בפרק א' הלכה ג', והן לדעת ה"א בתקלין חדתין שם).

זמן חיוב המצווה: מצוות מחצית השקל תקפה כל עוד בית המקדש עומד על מכונו. עתה, בעוונותינו הרבים, בטלה מצווה זו, שהרי מטרת המצווה לרכוש קרבנות בשקלים (שקלים פ"ח ה"ד, ורמב"ם פ"א ה"ה), ועוד, שנאמר (שמות ל/טז), "ולקחת את כסף הכפורים ונתת אותו על עבודת אהל מועד" - בזמן שעבודת אהל מועד נוהגת, נותנים את השקלים (סמ"ג מ"ע מ"ה).

מצוות מחצית השקל קצובה: אמרה תורה "העשיר לא ירבה והדל לא ימעט", מכאן שעל כל הציבור לתת תרומה זהה בערכה [אולם, יש קיימת דעה אחת בראשונים, כי הפסוק מתייחס לתרומת האדנים לבדה, ובתרומת השקלים לא קיימת הגבלה זו מדין תורה, אמנם מדרבנן, גם לדעה זו נראה שאסור, עיין שקל הקודש, פ"א ה"א, ס"ק א, ובציון ההלכה אות ג]. לדעת הרמב"ם (הלכות שקלים פרק א' הלכה ה') חיוב מחצית השקל לדורות, ערכו כחצי המטבע היוצא במדינה אף אם גדול הוא משקל הקדש, ומסתבר שהדבר נקבע על פי המטבע היוצא בירושלים (שקל הקודש, שם, בביה"ל סד"ה ומחצית). אולם, דעת הראב"ד וראשונים נוספים, שערכו קבוע, ואינו תלוי במטבע היוצא (ראה שקל הקודש שם ס"ק מ"ב).

לדעת הכל לעולם אין לפחות ממחצית השקל, כפי שמביא הירושלמי (פרק ב הלכה ג) את דברי נחמיה (נחמיה י/ג) ובית דינו: "והעמדנו עלינו מצות לתת עלינו שלשית השקל בשנה לעבדת בית אלוהינו", היינו, העמדנו את דין התורה על תילו, שאין לפחות בשום אופן ממחצית השקל.

דף ב/א באדר באדר משמיעין על השקלים ועל הכלאים ובחמשה עשר בו קורין את המגילה...

מדוע עוסקים באדר בצרכי הרבים?

במשנה הראשונה במסכת שקלים אנו לומדים על כך, שחודש אדר יועד לענייני הציבור: "ומתקנין את הדרכים, ואת הרחובות, ואף מקוואות המים ועושים כל צרכי הרבים ומציינים את הקברות ויוצאין אף על הכלאים". השאלה המתבקשת היא, מדוע נבחר חודש אדר דווקא למטרות אלו? הא ניחא ההשמעה על השקלים ועל הכלאים, שזהו זמנם, אך יתר העניינים שטיפלו בהם, מדוע נקבעו לחודש אדר דווקא? ובכן, במהדורת "המאור המבואר" למסכת שקלים, שבהוצאת "מאורות הדף היומי", ביארנו מדוע הזמן המתאים ביותר לכל המטרות הללו הוא דווקא חודש אדר. עם זאת, תמה הרש"ש, הלמאי נקבעה הכרזת השקלים וההכרזה על עקירת הכלאים מן השדות, בט"ו באדר, ביום הפורים של הערים המוקפות חומה, העמוס בלאו הכי?

הגאון רבי שלמה הכהן מוילנא, בעל חשק שלמה, כותב בספרו בניין שלמה (סי' נ"ה) ביאור נפלא על דרך הדרוש, והוא מפרש סיבה נוספת לכך שחכמים קבעו את חודש אדר כמועד למילוי צרכי הרבים, ויסוד הדבר בדברי אגדה שהועלו על ידי חכמי התלמוד במסכת שבת והובאו בפוסקים, כלהלן.

במסכת שבת (ג/ב) מספרת הגמרא, כי לאחר צאתו משהות ארוכה במערה, אמר רבי שמעון בר יוחאי, הואיל והתרחש לי נס, אתקין דבר מה לצרכי הרבים, והוא אכן סייע לבני העיר לברר את מקום מסוים

מותר להליכת כהנים ואין בו חשש קברים. הגמרא מוסיפה, כי רשב"י למד הנהגה זו מיעקב אבינו ע"ה, אשר יתקן מרחצאות ושווקים, והתקין צורות מטבע לטובת הציבור [עיי"ש בגמרא ג' דעות]. לאחר שחזר שלם מחרן. **הוצאת ספר קודש - צרכי הרבים:** הנהגה זו הובאה להלכה, כי מי שנעשה לו נס, יתקן צרכי הרבים בעירו ו"טוב וראוי לנהוג כן" (מגן אברהם סי' ר"ח ס"ק ב' והמשנה ברורה שם סוף ס"ק ל"ב). מעניין לציין, כי בספר חסידים כתב (הובא בכף החיים שם ס"ק ו'), כי צרכי רבים נחשב גם הוצאת ספר קודש שהרבים צריכים לו כדי להאיר את עיניהם וללמדם תורה.

נראה, אפוא, כותב רבי שלמה הכהן, כי גם כאשר נעשה נס לציבור, חובה על הציבור לעסוק בצרכי הרבים. והנה בחודש אדר נעשה נס פורים, בו נגאלו ישראל ממוות בטוח. לפיכך נקבע חודש אדר כמתאים ביותר לעסוק בצרכי ציבור. ביאור זה שופך אור גם על תמיהה נוספת: משנתנו מונה את קריאת המגילה בט"ו באדר, כחלק מתפקידי בית הדין, מה כוונת הדבר? ברם, עתה מובן היטב, כי המשנה חפצה להשמיענו ולהודיענו, שבאותו יום עצמו יש לעסוק בצרכי הרבים, שביום זה נעשה נס הפורים, אשר מחמתו נקבע החודש כמועד לעיסוק בצרכי הרבים.

צרכי הרבים של יעקב אבינו ורבי שמעון בר יוחאי: נשים נא לב, ממשיך רבי שלמה, כי צרכי הרבים שבמשנתנו, הם הנושאים בהם עסקו יעקב אבינו ע"ה ורשב"י. יעקב עסק בצורות מטבע, ואנו בשקלים. יעקב עסק גם בשווקים ומרחצאות, וגם בית דין דואג לנקיון המקוואות. רשב"י עסק בטהרת כהנים ובידור מקומות טומאה, ובית דין מציינים את מקומות המתים הקבורים, כדי שלא ייטמאו הכהנים.

דף ב/ב באדר משמיעין על השקלים

קריאת פרשת שקלים בזמן המקדש ובזמן הזה

בכל שנה אנו קוראים את פרשת שקלים בפתחו של חודש אדר. מה טיבה של קריאה זו, האם היא משמרת את תקנתם העתיקה של חכמינו ז"ל, כי "באחד באדר משמיעין על השקלים" - בא' באדר מכריזים בכל ערי ישראל - כי יש לקיים מצוות מחצית השקל? על כך, ועוד - במאמר שלפנינו. בזמן שהמקדש היה קיים, היה הכרוז יוצא בא' באדר בכל ריכוזי ישראל, להזכיר ולזרז על הבאת השקלים לבית המקדש, שכן, החל מא' בניסן חדלו להשתמש בשקלים שנתרמו בשנה שעברה, ויש לתרום מחצית השקל עבור שנת השקלים המתחדשת. במסכת מגילה (כט/א) מבואר, כי כמו כן תקנו חכמים לקרוא בפרשת שקלים בתחילת חודש אדר, והגמרא מסבירה כי תקנה זו מקבילה לתקנת ההכרזה על מצוות מחצית השקל.

ישאל השואל, אם הכרזה - מדוע קריאה בתורה, ואם קריאה בתורה - מדוע הכרזה? לשם מה נועדה כפילות זו.

ההכרזה - להזכיר, הקריאה - ללמד: שאלה זו הועלתה על ידי בעל חשק שלמה (בסוגייתנו, בהוצאת עוז והדר) המבאר, כי ההכרזה נועדה לאותן עיירות שלא היה בהן מניין יהודים לקריאת התורה. ואילו בהכרזה לבדה אין די, מפני שרבים עלולים שלא לשמעה, בנסיבות שונות, ולשם כך נדרשו שתי פעולות אלו, המשלימות זו את זו. טעם מעניין נוסף הוא כותב, כי ההכרזה נועדה לזרז את העם ולהזכיר לו את המצווה, והקריאה בתורה נועדה ללמד את הלכות המצווה, כמה יש לשקול ומי חייב בה.

תקנת הקריאה בתורה - לאחר החורבן: הגאון בעל חשק שלמה מוסיף וכותב בספרו בניין שלמה (סי' נ"ד), ומעלה אפשרות כי בזמן המקדש לא קראו פרשת שקלים, ותקנה זו נתקנה לאחר החורבן, כדי שתחשב הקריאה כהבאת השקלים, ויהיה זכרון לפני ה' לכפר על נפשותינו [עיי"ש מה שהביא בשם אחיו הגאון ז"ל בדרך הדרוש], ואילו הגמרא במסכת מגילה מתכוונת לכך, שכפי שבזמן המקדש הכריזו באחד באדר על השקלים, כך לאחר החורבן תקנו לקרוא בתורה זכר לכך.

כדברים הללו אנו מוצאים גם בספרי הפוסקים. בעל הלבוש כותב: "ואנו משלמים פרים שפתותינו בקריאת הפרשה של כי תשא". כלומר, כפי שאנו אומרים את פסוקי הקרבנות חלף הקרבנתם, כמאמר הנביא (הושע יד/ג) "ונשלמה פרים שפתינו", כך קוראים בתורה את פרשת שקלים, חלף זכות קיום המצווה עצמה. המשנה ברורה מוסיף עוד (בהקדמה לסי' תרפ"ה ס"ק א'), כי "פרשת שקלים - לזכרון מצות מחצית השקל". כלומר, הקריאה היום אינה אלא לזכרון לאותה מצווה שאיננו יכולים לקיימה. יש שרוצים לומר, כי השלכה הלכתית מעניינת עולה מבין שני הטעמים - אם קטן יכול לעלות לתורה לפרשת שקלים [כידוע, קטן יכול לעלות לתורה ל"מפטיר"]. אם הקריאה נועדה להכרזה - מה לנו מי מכריז, עיקר הוכרזה המצווה. ברם, אם הקריאה היא זכר לנתינת השקלים במקדש, היאך יקיים את הזכרון קטן שאינו מחוייב במצווה כלל... (הגהות הריי קודש לספר מקראי קודש, פורים סי' א'). ראוי לציין, כי להלכה נוהגים שאין קטן עולה לפרשת שקלים (ראה משנה ברורה סי' רפ"ב ס"ק כ"ג בשם רע"א, וע"ע בשו"ת בניין שלמה שם, שהאריך לפלפל בה).

דינה של קהילה ששכחה לקרוא פרשת שקלים: שאלות מסוג זה התעוררו בעיקר בקהילות נידחות, בהן עלולים בני הקהילה הזעירה לשגות ולדלג' על קריאת פרשת שקלים. היכולים הם להשלים את הקריאה בשבתות הבאות?

נחלקו הפוסקים בדבר. יש הסוברים (בנין שלמה סי' נ"ד, מהר"ם שיק סי' של"ה), כי בכל שבתות חודש אדר אפשר להשלים את קריאת התורה של פרשת שקלים, לפי שמועד התרומה הוא עד א' בניסן. אולם, פוסקים אחרים חולקים וסוברים (שערי אפרים שער ח' סי' צ"ה, הגהות רע"א לשו"ע סי' תרפ"ה), כי אי אפשר להשלים קריאה זו, וכך פוסק המשנה ברורה (שם ס"ק ב').

הדף היומי, את מתיקותה של הגמרא, את יופייה של התורה הקדושה, את דבריהם הקדושים של התנאים והאמוראים. ברגע שתדרוך כף רגלם על מפתן בית המדרש תהיה להם הזדמנות נדירה לפגוש פנים אל פנים לומדי הדף היומי וותיקים, אשר יספרו להם בחפץ לב על המהפך הגדול שחל בחייהם האישיים מיום שבחרו ב"דף היומי".

הם ישיחו בפניהם ברגש, על רוגע ושלווה שנפרסו על חייהם, על אוריהם וניחוחה ששרתה עליהם ועל בני ביתם. הם יישבו איתם כתף אל כתף בבית הכנסת, יסייעו להם לפתוח את הגמרא, יחיכו איתם למשמע סברה נאה, וישבו לביתם עם מסר - יש תכלית לעולם.

בנחירות האלו הכל על השולחן. אין הבטחות מעורפלות על עתיד בלתי ברור. אין יוזמות גרנדיוזיות שמעולם לא נוסו. הכל קיים, גלוי וידוע. המתכונת העתיקה והטובה של עם ישראל. התורה הקדושה שהחזיקה אותנו בכל הדורות ובכל המצבים.

ובחרת בחיים.

מסכת שקלים.

המעוניין לזכות את הרבים בסיפור מעניין, או בעובדה מרתקת שניתן ללמוד ממנה מוסר השכל, מוזמן לפנות למערכת מאורות הדף היומי, ואנו נפרסם זאת בע"ה בטור זה. כתובתנו: ת.ד. 3446 בני ברק. פקס: 03-570-67-93 דוא"ל: mendelson@meorot.co.il

בברכת התורה, העורך

לעילוי נשמת

הר"ר **יוסף דוד לנדאו** ז"ל

ב"ר יעקב שמעון ז"ל נלב"ע כ' בחשוון תשל"ה

תנצב"ה

הונצח ע"י ידידינו הר"ר **אפרים ברנד**
וזוג' מרת **חווה** שיחיו - גבעתיים

לעילוי נשמת

הר"ר **מאיר וסרצוג** ז"ל

ב"ר אברהם ז"ל נלב"ע כ' בחשוון תשל"ט

תנצב"ה

הונצח ע"י המשפחה שיחיו

לומדים בשלמות גמרא עם המשנה, נהנים מאותיות מאירות עיניים וצבע ייחודי להקלת הלימוד

חדש! - צבע ייחודי

מסכת שקלים

מהתלמוד הירושלמי
עם ביאור מיוחד

הדפסה מהודרת של דפי הגמרא
עם אותיות מאירות עיניים
וביאור להקלת הלימוד

- מאורות ההלכה
- מאורות המשנה

חדש! - צבע ייחודי

מסכת יומא

עם תמונות צבעוניות
של עבודת המקדש

הדפסה מהודרת של דפי הגמרא
עם אותיות מאירות עיניים
להקלת הלימוד

- מאורות ההלכה
- מאורות המשנה

להזמנת הגמרא: 1700-500-151